

8. Указ Президента України «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності», посилання: <https://www.president.gov.ua/documents/2992017-22722>
9. Балтійський журнал економічних досліджень, Том 5, № 1 (2019). Посилання: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/616>.
10. Постанова НБУ (2015). Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 18 червня 2015 року № 391 та Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr028500-17>

Ключові слова: поглиблення відносин Україна – ЄС, Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, зовнішньої політики, економічні відносини, механізм гармонізації.

Ключевые слова: углубление отношений Украина – ЕС, Соглашение об ассоциации между Украиной и ЕС, углубленная и всеобъемлющая зона свободной торговли между Украиной и Европейским Союзом, внешней политики, экономические отношения, механизм гармонизации.

Key words: deepening relations between Ukraine and the European Union, the Association Agreement between Ukraine and the European Union, a deepened and inclusive free trade area between Ukraine and the European Union, foreign policy, economic relations, the mechanism of harmonization.

КРАСНОБОРОВА МИРОСЛАВА ПЕТРІВНА

*Радник Посольства України в Королівстві Нідерланди
(Прокурор зі зв'язку для Європейської організації з питань юстиції),
здобувач Міжрегіональної академії управління персоналом*

ГЕНЕЗА ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ СПІЛЬНИХ СЛІДЧИХ ГРУП

Сучасні технології, економічні та політичні процеси на зламі тисячоліть зумовили нові виклики у боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю. Так, у випадках, коли протиправні дії вчиняються на території декількох держав або міжнародною злочинною організацією, швидкий обмін інформацією та доказами, координація пов'язаних розслідувань є критично важливими для притягнення винних до відповідальності та забезпечення принципу невідворотності покарання.

Відповідно, не викликає здивування, що одним з перших зазначений інструмент передбачено у Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року. У статті 9 цієї Конвенції серед інших форм співробітництва зазначено створення, у відповідних випадках і, якщо це не порушує законів країни, спільних груп. Хоча ця норма і є досить загальною, водночас відкрила шлях для подальшого

розповсюдження та напрацювання таких механізмів і у інших міжнародних договорах.

Зокрема, можливості для створення і діяльності спільних слідчих груп передбачено у Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року та Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року. Статтею 49 останньої визначено правові підстави для спільних розслідувань, а саме «Держави-учасниці розглядають можливість укладання двосторонніх і багатосторонніх договорів і досягнення домовленостей, на підставі яких у зв'язку зі справами, що є предметом розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду в одній чи кількох державах, заінтересовані компетентні органи можуть створювати спільні слідчі групи. За відсутності таких договорів або домовленостей спільні розслідування можуть проводитися за окремою для кожного конкретного випадку угодою. Відповідні Держави-учасниці забезпечують повне дотримання суверенітету Держави-учасниці, на території якої проводитиметься таке розслідування».

У Європейському Союзі питання співробітництва правоохоронних органів здобуло пильну увагу на початку 1990-х років, що сприяло виробленню спільної стратегії ЄС в цій сфері. Потім був розроблений цілий пакет документів (обов'язкових та необов'язкових), спрямованих на створення єдиної стратегії співробітництва між правоохоронними та судовими органами у кримінальній сфері, у деяких з яких згадувались спільні слідчі групи. Також ідея спільних слідчих груп доопрацьована під час засідання Європейської ради в Тампере (Фінляндія) 15-16 жовтня 1999 року [9, с. 13-14].

Убачається, що відповідний інструмент викристалізований з пропозицій щодо створення спільних груп, які порушувались, зокрема, робочою групою з питань митного співробітництва ще у 1994 році під час перегляду та оновлення Неаполітанської конвенції про взаємодопомогу між митними органами 1967 року. Німецька делегація запропонувала створити ці групи, ґрунтуючись на досвіді німецької поліції з «Gemeinsame Ermittlungsgruppen», що сприяє співпраці між федеральними поліцейськими установами Німеччини [8].

Правова основа була окреслена у ст. 13 Конвенції про взаємодопомогу в кримінальних справах між державами-членами Європейського Союзу від 12 липня 2000 року, а саме що «за взаємною домовленістю компетентні органи двох чи більше держав-членів можуть створити спільну слідчу групу для певної мети та на обмежений період часу, що може бути подовжений за спільною згодою, з метою проведення кримінальних розслідувань в одній чи більше державах-членах, які створюють таку групу. Склад групи визначається в домовленості» [4].

Передумови для створення українськими компетентними органами спільних слідчих груп з'явилися після ратифікації Україною зазначених вище конвенцій Організації Об'єднаних Націй.

Водночас, зазначені конвенції ООН є досить загальними, стосуються розслідування конкретного виду злочинів та не містять детального врегулювання усіх аспектів діяльності спільних слідчих груп.

Ураховуючи викладене, у контексті створення спільних слідчих груп українськими компетентними органами, доцільно розглянути положення Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року, який став визначальною віхою для національного законодавства з указанного питання.

Статтею 20 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року передбачено, що за взаємною згодою компетентні органи двох чи більше Сторін можуть створити спільну слідчу групу з конкретною метою й на обмежений період, який може бути продовжений за взаємною згодою, для проведення кримінальних розслідувань на території однієї чи більше Сторін, що створили групу [5].

Після ратифікації зазначеного Протоколу у 2011 році Україна внесла відповідні положення також до Кримінального процесуального кодексу України.

Так, стаття 571 Кримінального процесуального кодексу України регламентує, що для проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або якщо порушуються інтереси цих держав, можуть створюватися спільні слідчі групи.

Офіс Генерального прокурора розглядає і вирішує питання про створення спільних слідчих груп за запитом слідчого органу досудового розслідування України, прокурора України та компетентних органів іноземних держав. Члени спільної слідчої групи безпосередньо взаємодіють між собою, узгоджують основні напрями досудового розслідування, проведення процесуальних дій, обмінюються отриманою інформацією. Координацію їх діяльності здійснює ініціатор створення спільної слідчої групи або один з її членів. Слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії виконуються членами спільної слідчої групи тієї держави, на території якої вони проводяться [6].

Таким чином, на теперішній час наявний широкий спектр міжнародних договорів та норм національного законодавства, які створюють правову базу для утворення спільних слідчих груп за участю правоохоронних органів України.

При цьому також слід відзначити динамічність закріплення інституту спільних слідчих груп у міжнародному законодавстві. Так, наразі за ініціативою Королівства Нідерланди, Королівства Бельгія та Республіки Словенія розробляється проект нового багатостороннього договору про взаємну правову допомогу та екстрадицію з метою національного переслідування за особливо тяжкі міжнародні злочини, який розширить можливість для співробітництва, у тому числі щодо міжнародних спільних слідчих груп для розслідування геноциду, злочинів проти людяності та воєнних злочинів [7].

Очікується, що можливість створення спільних слідчих груп буде також передбачена Протоколом до Конвенції про кіберзлочинність 2001 року (Будапештської Конвенції).

Відповідний розвиток нормативно-правової бази та надання адміністративної підтримки безумовно призвели до активного використання правоохоронними органами можливостей проведення спільних розслідувань. Так, згідно зі щорічним звітом за 2019 рік Європейської агенції з питань юстиції (Євроюсту) у минулому році лише цією інституцією надано фінансову та/або оперативну підтримку 270 спільним слідчим групам, що на 35% більше рівня підтримки спільних слідчих груп з 2017 року. Програма фінансування Євроюстом спільних слідчих груп склала 1,44 млн євро у 2019 році. Для задоволення зростаючого попиту на фінансування спільних слідчих груп бюджет планується збільшити ще на 35% у 2020 році – до 1,92 млн євро [10].

Підсумовуючи викладене, слід відзначити, що інститут спільних слідчих груп у рамках міжнародного співробітництва під час кримінального провадження став логічною відповіддю на іноді заскорузлі механізми традиційних видів міжнародної співпраці у вигляді звернення із запитами про міжнародно-правову допомогу та визначається сталою тенденцією до все більшого застосування при розслідуванні складних транснаціональних злочинів.

Список використаної літератури:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року. URL: https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_ru.pdf (дата звернення: 09.10.2019).
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/orgcrime.shtml (дата звернення: 07.10.2019).
3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 25.09.2019).
4. Конвенція про взаємодопомогу в кримінальних справах між державами-членами Європейського Союзу від 12 липня 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_238 (дата звернення: 23.11.2019).
5. Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518 (дата звернення: 23.11.2019).
6. Кримінальний процесуальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 21.04.2020).
7. Background Information: Towards a Multilateral Treaty for Mutual Legal Assistance and Extradition for Domestic Prosecution of the Most Serious International Crimes URL: <https://www.pgaction.org/pdf/Background-Information-MLA-Initiative.pdf> (дата звернення: 09.10.2019).
8. Sollie, H., & Kop, N. (2012). Joint investigation teams: Lessons learned. Onderzoeksreeks Politieacademie. URL: <https://www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/83103.pdf> (дата звернення: 23.03.2020).

9. C. Rijken and G. Vermeulen (Eds.), Joint Investigation Teams in the European Union ©2006, T M C Asser press, The Hague, The Netherlands and the Authors, 248 p.
10. Eurojust Annual Report 2019. URL: http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202019/AR2019_EN.pdf (дата звернення: 21.04.2020).

Ключові слова: спільна слідча група, міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

Ключевые слова: совместная следственная группа, международное сотрудничество по уголовным делам.

Key words: joint investigation team, international cooperation in criminal matters.

БІЛА-ТЮРІНА ЮЛІА ЗИНОВІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
викладач Івано-Франківського коледжу, кандидат юридичних наук*

РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Вимоги, що висуває європейська спільнота, спрямовані на реформування правоохоронних органів держави, трансформацію України на сервісну державу, призначенням якої є не примус та контроль, а забезпечення соціального компромісу, пом'якшення та подолання соціальних антагонізмів, де правоохоронні органи є не інструментом держави, а стоять на охороні захисту прав, свобод та законних інтересів саме громадян. Закономірним наслідком еволюційного розвитку функцій держави є переорієнтація функціонування органів внутрішніх справ, їхнє перетворення на державну структуру надання правоохоронних послуг населенню. Сприйняття держави органічним елементом соціуму та мінімізація її антагоністичного позиціонування безпосередньо залежать від сутнісного наповнення функціонування правоохоронних органів, передусім, органів поліції як найбільш наближених до людини у своїй повсякденній діяльності.

Позиціонування поліції як принципово нового органу пов'язано із впровадженням концепції сервісної держави в Україні. Служіння суспільству є оптимальним завданням, яке ставиться перед кожним суб'єктом публічної адміністрації, включаючи поліцію [1, с. 103].

Підтвердженням реформування поліції в рамках концепції соціального партнерства стало прийняття Закону України «Про Національну поліцію», яким докорінно змінено завдання поліції через виокремлення сервісної функції цього суб'єкта владних повноважень [2]. В умовах політичної нестабільності, недосконалості чинного законодавства, малоефективної взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства актуалізується вивчення передового зарубіжного